

Tredje roten, tomt 26

Kvarteret Snusmalaren

Tionde roten 1637–57 v

Kyrkogatan 21 (mellan Östra Hamnen
och Korsgatan)

Sjätte roten 1657h–70

Denna gård bestod ursprungligen av två mindre. På den ena bodde 1637 *Tore Olufsson smed*, också kallad Tore svärdfejare. Han krävdes i juni 1659 på några undandolda tillgångar i boet efter Jonas Bengtsson Gothenius' moster Cecilia Jonsdotter, som varit gift med svärdfejarens bror kapten Anders Olofsson i Tosthult. Tore svärdfejare är upptagen i 1663 års kontributionslängd, men den 2.8.1665 hävdade hans dotter Ingrid och hennes man Oluf Johansson, att hans kvarlåtenskap var för högt värderad. Styvmodern Ingrid Andersdotter hade erhållit ”över lag och skäl”. Av brodern *svärdfejaren Olof Torsson*, som hade övertagit gården, begärde de besked om var den avlidne Anders Olofsson Tåsthults ”kostlige fribyte” (troligen krigsbyte) och utestående fordringar kunde inkrävas. En broder svärdfejaren i Flensburg Anders Torsson kom i oktober 1672 genom bössmakaren Helmer Helmeling med krav på sitt fäderne och möderne.

Olof Torsson svärdfejare var en mycket oregerlig herre borta och hemma, som det inte var lätt att vara gift med. Hans hustru klagade 1667 över att han ”hemma i huset slår och utdriver och icke heller kan lida, att hon annorstädes i staden vistas”. Den 16.8.1669 berättar protokollen, att hans hustru Margareta Mårtensdotter vägrade bo kvar hos sin man. Stadens invånare förbjöds att hysa henne. Den 26.6.1671 dömdes Olof Torsson att omedelbart avträda denna sin gamla gård till sin granne och fordringsägare regementsskrivaren *Olof Jönsson Friis*. Olof Torsson hade köpebrev utställt av överste Börge Nilsson Drakenberg på en annan tomt under Ekeskogen: denna nya tomt skulle stå till förfogande för svärdfejarens kreditorer och för dem av hans syskon, som fortfarande hade krav på arv.

Den gård, som Olof Jönsson Friis ägde tidigare, hade ursprungligen ägts av hans svärfader *Jörgen Ersson i Trädgården*, som var verksam som handelsman. 1650 krävde Jörgen Ersson Joen Radde för salt denne 1643 hade erhållit vid Maria Magdalena marknad på kredit. 1654 nämndes hans änka Barbro och hans båda svärsöner kronoskeppare Sigfrid Persson (som omkom på sjöresa före december 1665 och vars änka Ingiäl gifte om sig med skomakaren Arvid Månsson) och regementsskrivare Olof Jönsson, som bodde här redan 1652.

I sitt första äktenskap med Jörgen Erssons dotter Britta, död 19.12.1662, hade han dottern Barbro (gift med skepparen Johan Svensson, son Jöran Johansson) och sönerna Jöran och Jöns Olofssöner Friis. Om Jöran Friis kan man i magistratsprotokollet för den 16.9.1714 läsa följande: Rätten sände bud till Biskopen, att man här fuller för någon tid sedan antagit Herr Jöran Friis till Cantor vid Svenska kyrkan, men som han varken är begåvad med stark röst eller man förnummit något särdeles framsteg hos ungdomen uti vokalmusiken medelst information, så begär man, att han måtte befordras till en annan bättre och anständigare lägenhet. – I sitt andra äktenskap med Britta Ormsdotter hade Olof Jönsson Friis barnen Daniel och Anders Olofsson Friis och dottern Birgitta.

Vid bouppteckningen efter Olof Jönsson Friis (1683) var gården värd 643 d smt.

3.26, östra delen

Den östligaste av gårdarna övertogs av sonen Daniel Olufsson Friis, som den 19.1.1693 fick föreläggande att inom 14 dagars tid utbetala system Britta Olufsdotters arv eller också skulle hennes förmyndare Sven Muus få sälja gården och låta henne få sitt arv ur köpeskillingen. Den 8.3.1693 sålde Britta Olufsdotter och brodern Anders Olufsson Friis ”under artilleriet” gården till gördelmakaren Mikael Ditze, som dock tillika med sin hustru begravdes redan 21.8.1698. Kreditorerna sålde då för 400 d smt gården till kammakare Gottlob Buchwald (begr. 27.12.1722), som fick fasta 5.7.1706. Hans änka Christina Buchwald pantsatte 4.3.1724 till tyska armbössan sitt nyligen uppbyggda hus på Kyrkogatan med dess grund för lån, som hennes avlidne man hade tagit. Hon ägde gården 1730 men 1733 hade den kommit i kommissarie Samuel Schutz ägo. Den inropades på auktion den 27.11.1739 av kaptenen vid ostindiska kompaniet Peter Stare, varefter den efter 1740 inköptes av handelsman Jonas Damberg för 1100 d smt. Damberg och h.h. Anna Margareta Stare sålde den 8.11.1743 för 1430 d smt gården till körsnären *Lars Qviding*.

3.26, västra delen

Det bestämdes den 12.2.1684, att Olof Jönssons son *Jöns Olofsson Friis* skulle få sitt i sterbhuset inestående modernearv av de pengar, som hans svåger *skeppslöjtnanten Johan Svensson* var skyldig på den gård, som han numera bebodde. Han hade köpt den av sin förre svärfader Olof Jönsson Friis under dennes livstid. Så sent som den 9.1.1688 vände sig Johan Svensson till rätten för att på sin avlidna hustru Barbro Olofsdotter Friis' barns vägnar få ut hennes fädernesarv av styvsvärmodern, som representerades av sin bror *Gudmund Orm*. Rätten ansåg dock, att Johan Svensson borde avstå från ytterligare pretentioner. Han hade åtnjutit tillräckligt mycket i bröllopskost och hemgift. Dessutom satt han ”i verklig tjänst”, de andra barnen ”var faderlösa och nästan medellösa”. Enligt en bouppteckning 1682 var löjtnant Johan Svensson son till skepparen *Sven Björnsson* i dennes första äktenskap med *Karin Nilsdotter*. Den 4.4.1682 gifte han sig med *jungfru Maria Schultz*, efter att samma dag ha avvittrat sina barn med Barbro Olofsdotter Friis. Gården köptes 1691 (omkring 16 juni) för 250 rdr av hattmakaren *Melchior Graff* (född 1660, begr. 9.2.1718), son till Jürgen Graff d.ä. och Catarina Sponsetzer. Melchior Graff gifte sig 7.4.1681 med Sidonia Brockman, döpt 25.2.1666, begr. 3.11.1707. Hon var dotter till fällberedaren Daniel Brockman (1627–76) och Barbara Knutsson, död 1668. Den 10.6.1697 inprotokollerades hattmakarmästarna Melchior Graffs och Anders Grönbergs samt gördelmakaremästaren Johan Fausts obligation i banken för lån av 200 d smt. Man pantsatte Melchior Graffs hus och gård på Kyrkogatan mellan Jacob Proncks i öster och Mäster Mikael Ditzes i väster. Eftersom Graff inte ännu hade fasta på tomten pantsattes även Anders Grönbergs och Johan Fausts fasta egendom. Enligt bouppteckningen den 4.4.1718 efterlämnade Melchior Graff en förmögenhet av 2.349.44 d smt, därav hus och gård på Kyrkogatan mellan Jacob Prunck i väster och Gottlieb Buchwald i öster. Gården ärvdes tillsammans med hantverksredskapen av äldste sonen Jürgen Graff d.y. (döpt 17.1.1690, fadder bland andra hattmakaren Anders Grönberg). Han erhöll burskap som hattmakaremästare 29.10.1717. Den 13.3.1725 begärde han förmyndare för sina tre omyndiga syskon: *Andreas*, (döpt 13.4.1695), som angavs vara bortrest utom landet, *Barbro* (döpt 23.9.1706, gift 22.2.1732 med gördelmakaren Christopher Faust) och *Christian* (döpt 1.6.1705, död barnlös 15.11.1774) som blev stadsuppborädsman 1727 och tolagsmästare 1727. Av de tre, som föreslogs av Jürgen Graff som förmyndare föregav sig

packhusbesökaren Hans Olsson redan vara förmyndare för två barn. Handelsmannen Marcus Clausen hade redan en myndling. Den tredje, handelsmannen Melcher Sponsetzer, klagade över att han ej hade fått tillsägelse att närvara, när inventarium uppgjordes. Fadern hade i sitt testamente förordnat sonen mästare Jürgen Graff d.y. till förmyndare för sina syskon. Jürgen Graff begärde, att den egendom, som räddats undan branden, måtte delas syskonen emellan. Han ålades att edsvära och uppge inventarium. Jürgen Graf ägde gården som ödetomt 1730 men 1734 var den handelsmannen *Jöns Holsts* egendom. Efter branden 1721 bodde Jürgen Graff ett tag, t.ex. 1730 (då med gesällen Anders Lidman) hos svågern gördelmakaren Christopher Faust, 3.63. Den 15.6.1731 inropade han på offentlig auktion hattmakaremästare Petter Dahls hus och gård på Kyrkogatan, d.v.s. 3.62, kvarteret Domprostén, som varit hattmakaregård ända sedan gården 1671 inköptes av hattmakaren Herman Sponsetzer. Där hade också hattmakaren Anders Grönberg bott. På auktion den 25.9.1750 inropades ”denna tomt med dess åbyggnad”, d.v.s. denna västliga del av 3.26 av buntmakaren Lars Qwiding för 800 d smt. Den förklaras belägen mellan herr Martin Schultz hus och gård å västra samt buntmakare Lars Qwidings å östra sidan. Körsnären Lars Qwiding, som 1780 kallas handelsman, ägde nu båda de tidigare av regementskrivare Olof Jönsson Friis ägda tomterna. Han var född 1715, blev borgare 13.9.1744 och avled 1789. Hans första hustru *Anna Svensdotter Löök* avled barnlös 1778. Hans änka *Britta Benedicta Forshell* gifte 1790 om sig med sjökaptén *Halvor Frisk*. På sterbhusets vägnar utropades den 10.6.1791 utan resultat avlidne handelsman Lars Qwidings vid Kyrkogatan mellan tenngjutare Boström å östra och handelsman Zacharias B. Roos å västra under nr 26 belägna hus och gård för 2 250 rdr specie.

1795–1802 ägdes gården av handelsmannen Thure Lundgren.